

Zámecké arboretum Františka Lützowa

V České republice najdeme hodně míst se stejným názvem, které se často velice snadno zaměňují. Jedním z nich by mohl být i Žampach. Asi známější je ten u Sázavy mezi Kamenným přívozem a Pikovicemi. Ale jeden najdeme i v trojúhelníku měst České Libchavy, Letohrad a Žamberk. A právě ten se stal tentokrát naším zájmem.

Žampach jsme objevili čirou náhodou, když tudy vedla trať Královéhradecké veteran rally. Nejdříve jsme se z pomníku dozvěděli, kdy to byl František Lützow, a poté jsme se vydali místní arboretum prozkoumat. Arboretum je nazývána botanická zahrada, která se zaměřuje především na dřeviny a těch, včetně odrůd dřevin, nevyjímaje vzácně u nás zastoupené druhy. Součástí parku, rozděleného na tři části je i zámek, zřejmě vystavený na místě původní tvrze.

Ale hezky popořadě. Arboretum se nachází v podhůří Orlických hor v nadmořské výšce 440 metrů, pod hradem Žampach, respektive jeho zříceninou ve výšce 545 m n. m. První zmínka o hradě se datuje kolem roku 1300, V roce je 1333 je připomínám Jan ze Smojna, zvaný Pancíř. Za udatnost jej Karel IV. poctil zlatým řetězem. Ale o pár let později, v roce 1357 byl oběšen za loupežnictví. Dnes se dochovala pouze torza hradních zdí.

Od hradu sejdem přes dřevěnou lávku do Horního zámeckého parku s informačními tabulemi o dřevinách. Poznávací okruh zahrnuje základní informace o více než

stovce rodů dřevin. Mezi nejvýznamnější dřeviny patří borovice, jedle, dub, magnolie, buk, smrk, bříza, jasan. Narazíte tady i na čarověrník, což je shluk znetvořených větví vyrůstajících na stromech či keřích, bez jakékoliv pravidelnosti. Nechybí ani bambusárium.

Druhá část parku se rozprostírá kolem zámku a třetí pak pod hlavní silnicí. Všechny tři jsou ideálním místem k odpočinku, volně a zdarma přístupné a děti potěší jistě i malý zookoutek.

Zámek Žampach

Jak jsme se už zmínili v prostředí arboreta se nachází také zámek, který dnes slouží pro osoby se zdravotním hendikepem. Na jeho místě stávala původně tvrz doložená rokem 1600. V roce 1672 pak došlo k její přestavbě na barokní zámek, letní sídlo jezuitů z Hradce Králové. Není stoprocentně jasné, jestli se stavělo přímo na místě tvrze, což by dokazovaly drobné nepravidelnosti v půdoryse nebo na zelené louce. Stav-

by rezidence se měl zúčastnit architekt C. Luraga. K výstavbě zámku byl ale použito kamení ze zaniklého hradu. V letech 1701 až 1713 byla přistavěna ještě ranně barokní kaple svatého Bartoloměje.

Nejvýznamnější majiteli zámku byli v letech 1884 až 1932 manželé Anna Gustava a František Lützow. Za jejich doby se dočkal zámek také větší přestavby do podoby dnešního půdorysu ve tvaru písmene E.

V roce 1933 zdělila zámek Henrieta Campo-Franco a v roce 1945 jí byl zkonfiskován. Zámek pak využíval ústav sociální péče pro mládež, z kaple byla tělocvična a pomalu a jistě chátral. Teprve na počátku devadesátých let byl postupně opravován a zámek celkově rekonstruován včetně nádvoří a původní zimní zahrady. V té době se také začalo s obnovou značně zanedbaných zámeckých parků, které byly přeměněny na dendrologickou, resp. botanickou zahradu neboli arboretum.

Dr. František hrabě Lützow

František Lützow se narodil v roce 1849 v Hamburku. V letech 1873–1881 působil jako rakousko-uherský diplomat v Nizozemsku, Římě a Londýně. Vystoupil také v Americkém Kongresu a přijal ho i tehdejší americký prezident William Howard. V roce 1905 přeložil do angličtiny Komenského Labyrint světa a ráj srdce. Jako velký znalec českých dějin a literatury se sna-

žil v zahraničí seznámit veřejnost s českou kulturou a historií. Přestože byl původem šlechtického rodu a zastával významné pozice v říšském politickém životě, zvolil si nakonec český národ za svůj vlastní. Významná část jeho života a díla je přímo spojena se žampašským zámkem. Získal četná uznání v zahraničí, členství v České akademii věd a umění, je poctěn mimo jiné čestným doktorátem pražské univerzity, stává se čestným předsedou Českého olympijského výboru aj.

Text J. Lasík

Foto autor a archiv